

ПРЕДГОВОР

Идеја изражена у члану 18. Универзалне декларације о људским правима је једноставна, али темељно радикална: све особе имају право на слободу религије (вјероисповијести), појединачно или у заједници са другима, јавно или приватно, да манифестују своју религију или увјерење путем наставе, исповиједањем вјере или обављања обреда. У овој Декларацији као и у многим другим потоњим конвенцијама и међународним уговорима, међународна заједница кодификовала је корпус међународног законодавства о људским правима које је битно промијенило односе између државе и њених држављана. Међутим, у вријеме док прослављамо педесетогодишњицу Универзалне декларације, свима нам је без двоумљења јасно да ови значајни принципи у потпуности нису остварени ни у једном друштву. Ова књига представља напор предузимања једног корака у једној држави - Босни и Херцеговини - ка потпунијем остварењу права на слободу вјероисповијести.

Зашто смо одлучили да се усмјеримо искључиво на питање слободног исповиједања религије? Постоје два разлога: прво, као међународна, међурелигијска организација, Свјетска конференција религија за мир (WCRP) посебно је заинтересована за способност вјерских заједница да слободно и јавно исповиједају своју религију. WCRP је заснована на једном принципу: поштовање разлика међу религијама свијета; и на основу тог принципа има један примаран циљ: промовисати сарадњу међу религијама засновану на заједничкој моралној забринутости. Ако вјерске заједнице нису у могућности да исповиједају вјеру слободно и равноправно, за њих је преостало мало наде за плодну међусобну сарадњу. Вјерске заједнице могу да буду моћни савезници другим организацијама и појединцима у борби за заштиту и промовисање свих људских права, али оне неће бити у стању да играју значајнију јавну улогу уколико је њихово унутрашње властито практиковање редуковано.

Друго, питање слободе религије је темељно у настојањима да се заштите и промовишу људска права у Босни и Херцеговини. Религија је примарна карактеристика по којој се међусобно разликују три главне националне заједнице. Због тога је религија највиши заједнички циљ за праксу дискриминације против мањинских заједница. Право слободног исповиједања вјере овим постаје мјерило за поштовање свих људских права у Босни и Херцеговини. Ако људска слобода на слободно исповиједање властите вјере - јавно или

приватно, појединачно или у заједници с другима - није заштићена, онда је мало вјероватно да ће се поштовати и остала права. Супротно томе, ако су грађани и религијске заједнице у Босни и Херцеговини слободни да у потпуности користе ово право, то значи да постоји солидан темељ на којем се може градити досљедно поштовање људских права, уопштено, унутар читавог друштва.

Едукација о људским правима од суштинске је важности ако ће људи бити у могућности да траже заштиту својих права. Принципи изложени у разним декларацијама, пактовима и конвенцијама имају велику потенцијалну снагу, али оне ће остати празна слова на папиру ако људи не знају шта оне садрже и како се њима користити за заштиту њихових права и права других. Нажалост, ови документи нису у довољној мјери приступачни како у њиховој расположивости тако и у недовољним преводима на локалне језике. Ова књига настоји да премости тај проблем скупљањем на једном мјесту релевантне одредбе из многих докумената који се односе на слободу исповиједања вјере (слободу вјере) и њиховим објављивањем на три локална језика, укључујући и енглески језик. На овај начин људима је дато у руке корисно оруђе за боље разумијевање, а на тај начин и захтјев за заштиту њихових права.

Међутим, за поштовање људских права није само грађанима потребна свакодневна едукација о људским правима. Ако практичари из правног, судског, и политичког система не разумију и не цијене важност људских права онда ће бити изузетно тешко да она заштите све грађане. Устав Босне и Херцеговине, који је садржан у Дејтонском споразуму, даје скоро ненадмашну снагу документима за заштиту људских права у оквирима правног система државе. Да би се ова моћ ефектно искористила, доносиоци одлука такође морају бити образовани како се могу и морају служити документима о људским правима. Ова књига служиће адвокатима, судијама, политичарима, новинарима, и свима осталим који ће бити у могућности, када се тражи, да ефикасно раде у име грађана којима треба заштита или обештећење због кршених људских права.

У протекле двије године WCRP имала је част да блиско сарађује са вјерским лидерима у Босни и Херцеговини, охрабрујући их и дајући им подршку у њиховом заједничком раду. Сусрели су се са величанственим изазовима, не само у покушају да међусобно

сарађују, него много важније, у покушају да обнове, оздраве и оснаже посебно своје вјерске заједнице. Овај задатак је компликован због подударности између националног и вјерског идентитета у Босни. Тренутно, свака од главних религија ужива потпуну слободу исповиједања религије једино у областима у којима њихова посебна национална група чини већинску популацију. Скоро да су без икаквих права у областима у којима припадају мањинама. Због тога је од животне важности за све њих да се право на слободу религије равноправно поштује у читавој Босни и Херцеговини. Надамо са да ће ова књига бити једно од многих помоћних оруђа којим ће се у овој земљи остварити истинска слобода религије и која ће помоћи да се изгради веће поштовање људских права уопштено за све људе у Босни и Херцеговини.

На крају, желим да се захвалим нашим донаторима за њихову финансијску подршку којом је омогућено објављивање ове књиге, као и обављање активности на пољу људских права. Такођер морам истакнути изразе захвалности својим радним колегама у WCRP канцеларији у Сарајеву на њиховим напорима. На крају, а што је од највеће важности, морам истакнути своју захвалност Ахмеду Жилићу на обављеном послу компилације свих текстова укључених у књигу. Огроман је задатак обавити истраживање кроз многобројне документе и пронаћи најважније одредбе које се односе на слободу религије и недискриминацију на основу религије. Кроз његов напор ова књига биће веома практично и снажно оруђе од помоћи људима у заштити и промовисању слободе религије у Босни и Херцеговини.

У нади за будућност Босне и Херцеговине,

James L. Cairns
Директор, WCRP БиХ Пројекта
Сарајево, Децембар 1998